

## גלגול נשמות

אחת מן התפיסות המוטעות של אנשים לגבי היהדות היא ש"גלגול נשמות הוא מושג זר לחלוטין לחשיבה היהודית" (סימון גלוסטרומ, 1989, *The Myth and Reality of Judaism*). רבים מופתעים לשמוע כי היהדות נותנת תוקף למציאות של גלגול נשמות, כשמשמעות הדבר היא שהנשמה חוזרת לעולם הזה כדי לחיות חיים חדשים. תפיסה כזו בדרך כלל מתקשרת לדתות של תרבות המזרח, אך למעשה, אין לראות בכך דבר מפתיע. מושגי היסוד של נושא גלגול הנשמות הם בסיסיים בהשקפת העולם היהודית, כגון נצחיותה של הנשמה, שכר ועונש משמים, ותחיית המתים לעתיד לבוא.

בעוד שהמושגים שהוזכרו לעיל מוכרים בהבנה הקלאסית של היהדות, לא זכה גלגול הנשמות למקום בולט במסורת היהודית. הרעיון של גלגול נשמות ביהדות פותח במלואו במסורת המיסטית של היהדות: הקבלה. אף שם, נותר העניין סוד שמור היטב של העולם הרוחני. הרמב"ן, אשר צולל לתוך המיסטיקה לעתים קרובות, רק רומז למושג של גלגול נשמות. ובכן, גלגול נשמות הוא מושג מוכר פחות ממושגים אחרים, אך בהחלט אינו מושג יהודי פחות.

בשיעור זה נפריך את המיתוס כי היהדות אינה מאמינה בגלגול נשמות ונבקש את התשובות לשאלות הבאות:

- ☞ מהם המקורות המרכזיים בתנ"ך לגלגול נשמות?
- ☞ מהי מטרתו של גלגול נשמות?
- ☞ כיצד פועל גלגול נשמות?
- ☞ מהו מספר הפעמים האפשרי כי יחזור אדם בגלגול?
- ☞ האם ייתכן גלגול נשמה של אדם בבעל חיים?
- ☞ מהן ההשלכות הפילוסופיות של האמונה בגלגול נשמות?
- ☞ האם קיימים ממצאים במדע המודרני המאשרים את האמונה בגלגול נשמות?

## מבנה השיעור

חלק ראשון:	גלגול נשמות - סקירה פרק א. רקע: דואליות גוף/נשמה פרק ב. מקורות בתורה ובנביאים
חלק שני:	מטרת גלגול הנשמות ואופיו פרק א. מטרתו של גלגול נשמות פרק ב. אופיו של גלגול נשמות
חלק שלישי:	ההשלכות הפילוסופיות של האמונה בגלגול נשמות פרק א. אחריות האדם לתיקון נפשו פרק ב. מדוע קורים דברים רעים לאנשים טובים פרק ג. חוסר צדק אנושי פרק ד. מיתה בגיל צעיר פרק ה. מוגבלות
חלק רביעי:	ראיות לחיים בעבר פרק א. חקירה מדעית פרק ב. התנהגות על-טבעית אצל ילדים פרק ג. קסנוג'לוסקיה פרק ד. עדות פיזית לגלגול נשמות

## חלק ראשון: גלגול נשמות - סקירה

מנקודת מבט תורנית, אין ספק כי קיימת נשמה רוחנית שהיא נעלה מן הגוף החומרי וממשיכה להתקיים אף לאחר שהגוף, הכלי החומרי של הנשמה, חוזר לאדמה. הרעיון של גלגול נשמות הוא פשוט הרחבה של עובדת קיומה המתמשך של הנשמה; כאשר באמצעות קיום זה חוזרת הנשמה לעולם החומר ושוכנת בגוף אחר מן הגוף שבו שכנה בחייה הקודמים עלי אדמות.

על אף שיש הלכות ופסוקים בתורה הרומזים לכך שישנו תהליך של גלגול נשמות, המושג נאמר במפורש רק בכתבי קבלה כגון ספר הזוהר, "ספר הבהיר" (מיוחס לתנא מן המאה הראשונה, ר' נחוניא בן הקנה), כתבי הרמב"ן, וכתבי האר"י הקדוש (ר' יצחק לוריא).

### פרק א. רקע: דואליות גוף/נשמה

#### 1. בראשית ב:ז – נשמת האדם.

וַיֵּצֵר ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֹפֶר מִן הָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה.

2. קהלת יב:ז – הנשמה חוזרת אל ה'.

וישוב העפר אל הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה.

3. מדרש הגדול, בראשית ב:ז – הגוף והנשמה חוזרים אל מקורם.

"ויפח באפיו נשמת חיים" – ברא גופו מן הארץ ונפשו מן השמים. ובשעת מיתתו חלק הארץ חוזר לארץ וחלק השמים חוזר לשמים.

**פרק ב. מקורות בתורה ובנביאים**

1. דברים לג:ז; תרגום אונקלוס שם – משה מברך את ראובן (אשר הלך לעולמו לפני זמן רב) שלא ימות "מיתה שניה".

"יחי ראובן ואל ימות" – יחי ראובן לחיי עלמא ומותא תנינא לא ימות (=יחי ראובן חיי נצח ואל ימות מיתה שניה).

כוונת הדברים: הלוואי שראובן לא יידרש לתיקון על ידי גלגול נשמות, אשר יגרום לו למות מיתה שניה.

2. דברים כה:ה-ו – לפי מקורות בקבלה, הלכות ייבום מבוססות על גלגול נשמות.

כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו, לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר, ובמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ובמה: והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימחה שמו מן הארץ:

3. זוהר, כרך ג', עמ' רט:ב – ייבום מהווה סוד גלגול הנשמות.

והאי איהו רוא דגלגול (=זהו סוד הגלגול).

כלומר: הבן הנולד לאישה שהתאלמנה ונישאה לאחי בעלה המת, הוא גלגול של נשמת האח המת.

4. רמב"ן, בראשית לח:ח – ייבום מתבסס על גלגול נשמות, הסוד הקבלי של הגנאלוגיה.

אבל הענין סוד גדול מסודות התורה בתולדת האדם, ונפר הוא לעיני רואים אשר נתן להם השם עינים לראות ואזנים לשמוע... והמשכיל יבין.

5. שמות, כה; זוהר, כרך ב', עמ' צא:ב – קיימת אפשרות כי אדם יהיה אחראי לעברותיו בגלגול אחר.

פקד עון אבות על בנים, על שלישים ועל רבעים, ישנו אילן אחד הניצב [בגוף] פעם, פעמיים, שלוש פעמים, ארבע פעמים, ונענש על עברות של הראשון [גלגול נשמה]. האב, הבן, והדור השלישי והרביעי, הם כולם נפש אחת, אשר טרם תוקנה ואשר לא ניסתה אפילו לתקן את עצמה.

פקד עון אבות על בנים, על שלישים ועל רבעים, אילנא חדא דאיניציב חדא ותרינ זמנין ותלת זמנין וארבע זמנין, ואתפקד על חבוי קדמאי, אב ובן שלישי ורביעי חד הוא, כד לא אתתקן ולא חייש לאתתקנא.

6. איוב, לג:ל – על פי פירוש הרקנטי על בראשית כג, פסוק זה מהווה התייחסות לגלגול נשמות.

הן כל אלה יפעל א-ל פעמים שלוש עם גבר: להשיב נפשו מני שחת לאור באור החיים:

ראה רמב"ן ב"שער הגמול" (המפרש את איוב), אשר אף הוא מבין באופן זה את הפסוק דלעיל.

## 7. Chevrah Lomdei Mishnah.org – לפי הגאון מווילנא, ניתן לראות את ספר יונה כמטפורה לגלגול נשמות.

בנוסף לתיאור העובדתי, האמפתי, של שליחותו של יונה, רואה הגאון מווילנא (בפירושו על ספר יונה) פרשנות אלגורית בתוך הטקסט. יונה הנביא הוא נשמה, אשר קיבלה שליחות שעליה למלא בעולם הזה: תיקון עצמי. הנשמה עולה על "כלי-רכב" כדי לעבור את המסע בעולם הזה: גוף האדם. אך האדם מנסה לנוס מה' ולהימנע מביצוע שליחותו. בסופו של דבר "נבלע" האדם ונפרד מן העולם הזה, כאשר שליחותו טרם הושלמה. מה מתרחש לאחר מכן? "וַיְהִי דְבַר ה' אֶל יוֹנָה שְׁנִית לְאמֹר..." (יונה ג:א-ב). הנשמה נשלחה שנית אל העולם, על מנת להשלים סוף סוף את שליחותה.

### נקודות לסיכום החלק הראשון:

- ☞ המקורות התנ"כיים אומרים מפורשות כי האדם מורכב מן הגוף החומרי ומן הנשמה הרוחנית. כאשר מת הגוף, חוזרת הנשמה לה'. כאשר מתרחש גלגול נשמות, נכנסת הנשמה לגוף חדש.
- ☞ הרעיון של גלגול נשמות, אשר נותר מעין "סוד" קבלי עד לתקופה מאוחרת בהיסטוריה היהודית, מרומז במקורות רבים בתנ"ך. הקבלה מגלה את פנימיות התורה המבוססת על המציאות של גלגול נשמות.

## חלק שני: מטרת גלגול הנשמות ואופיו

כל אדם נוצר בצלם אלוקים. לפי הקבלה קיים צלם אלוקים הן ביהודים והן בלא-יהודים. יסודו של גלגול נשמות מבוסס על העיקרון כי ה' יצר כל אדם במטרה שייגיע לשלמות על ידי שימוש בבחירתו החופשית. אם הנפש לא הגיעה לשלמותה במהלך ימי חייו, מאפשר גלגול נשמות הזדמנויות נוספות לתקן את הנפש בעזרת הבחירה (בניגוד לאותם מקרים הדורשים גלגול נשמה לתוך בעלי חיים, צמחים או חפצים דוממים. גלגול כזה מטהר את הנשמה בלי קשר לבחירה החופשית).

### חלק א. מטרתו של גלגול נשמות

#### 1. הרב ראובן לויכטר, נר לאלף – סיוע לאדם להגיע לשלמות.

המושג גלגול נשמות הוא עמוק מאוד. כפי שמלמד אותנו "דרך ה'" (ראה להלן), כל אדם הושם בעולם הזה כדי להגיע לשלמות. עלינו להכיר בכך שכל אדם מסוגל להפוך לאדם גדול. שלמות פירושה "הגשמה" של כל אטום המרכיב את האדם. לה' יש אמונה בכל פרט שיוכל להגשים את מטרתו והוא אינו מתייאש מאיש. בכוחו של גלגול נשמות לסייע לאדם להגיע לשלמותו על ידי תיקון המרכיבים השונים של הנשמה אשר לא תוקנו בחיים הקודמים; לכן יש אפשרות כי נשמות יתגלגלו ויחיו כבני אדם, כבעלי חיים, כפרחים, או כחפצים דוממים.

כדי להכיר בתועלת שמעניק גלגול הנשמות לנשמה, חייבת להיות הבנה כללית לגבי מטרת הבריאה מלכתחילה.

#### 2. רמח"ל, "דרך ה'" א:ב:א-א:ג:ב – האדם חייב להגיע לשלמותו על ידי יישום נכון של הבחירה החופשית, ודבר זה ייתכן רק בעולם הגשמי.

הנה התכלית בבריאה היה להטיב מטובו ית' לזולתו... על כן גזרה חכמתו שמציאות ההטבה האמיתית הזאת יהיה במה שינתן מקום לברואים לשיתדבקו בו ית', באותו השיעור שאפשר להם שיתדבקו... ואולם גזרה חכמתו, שלהיות הטוב שלם, ראוי שיהיה הנהנה בו בעל הטוב ההוא. פירוש - מי שיקנה הטוב בעצמו... ואולם צריך שיהיה זה בבחירתו ורצונו... על כן הוכרח שיונח הדבר לבחירתו, שתהיה נטיתו שקולה לשני הצדדים ולא מוכרחת לאחד מהם...

ואולם להיות הדבר הזה נשלם כראוי, גזרה החכמה העליונה שיהיה האדם מורכב משני הפכים, דהיינו מנשמה שכלית וזכה, וגוף ארצי ועכור, שכל אחד מהם יטה בטבע לצדו, דהיינו הגוף לחומריות והנשמה לשכליות, ותמצא ביניהם מלחמה, באופן שאם תגבר הנשמה, תתעלה היא ותעלה הגוף עמה, ויהיה אותו האדם המשתלם בשלימות המעותד...

העולם הגשמי הוא שדה קרב לבחירתו החופשית של האדם, המעניקה לאדם הזדמנות לתקן את עצמו. כפי שמדגימים המקורות להלן, גלגול נשמות נותן לאדם הזדמנות שניה להגיע לשלמות.

האריז"ל, בפרקי ההקדמה לשער הגלגולים, מזכיר מספר מטרות אפשריות לכך שנשמה תחזור בגלגול. אלו כוללות:

1. תיקון נזק רוחני אשר מובא על האדם בגלל עברות בחיים הקודמים.
2. הגעה למצב של שלמות שלא הושג קודם לכן.
3. ייתכן כי האדם יחזור בגלגול על מנת לסייע לזולת להגיע לתיקון רוחני.

המכנה המשותף של שלוש הסיבות האלה הוא שאדם עשוי לחזור לעולם הזה כדי להשלים את שליחותו המהותית, שלא השיג בחייו הקודמים או במספר תקופות חיים קודמות. גלגול נשמות עשוי להיות אף צורה של ענישה; אף על פי כן, זוהי טובתה הנצחית של הנשמה, המסוגלת להגיע לפוטנציאל שלה על ידי חזרה לעולם הפיזי.

3. ר' אליהו דה-וידאס, "ראשית חכמה", שער היראה י"ג – גלגול נשמות מסייע במקום שבו הגהינום אינו מסייע.

ובענין למה יצטרך גלגול לנשמה אחר שהיא ובענין נטהרת בגיהנם, תירץ מורי ע"ה כי הגלגול הוא לשתי סבות, האחת לחסרון מצוה שלא השלים וצריך לחזור ולהשלים כראוי, ולזה מוכרח להתגלגל, כי אין גיהנם אלא טהרה לבד אבל לא להשלים חסרון. ועוד כי אפשר שיבא לתקן ולטהר מה שאי אפשר לגיהנם לטהר. והוא כי יש עונות שהגיהנם מטהר ויש שאין גיהנם מטהר ומוכרח הוא לבא להשלים.

4. זוהר, כרך א', עמ' קפ"ב – האדם מוחזר לעולם כדי להשלים את תכליתו.

כל עוד האדם אינו מצליח למלא את תפקידו בעולם הזה, הקב"ה עוקר אותו ושולל אותו שוב ושוב.

וכל זמנא דבר נש לא יצליח בהאי עלמא, קב"ה עקר ליה ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין.

למשל, החפץ חיים כותב כי אדם שהיה עשיר ולא סייע לנזקקים עשוי להתגלגל בגופו של אדם שהוא עני מרוד על מנת שיבין את הצורך בצדקה ואת מצוקתם של העניים.

5. "ספר הבהיר" (המאה הראשונה לספה"נ) קצ"ה – כפרה על עברות מן החיים הקודמים.

מפני מה צדיק וטוב לו צדיק ורע לו, מפני שהצדיק הזה כבר היה רשע לשעבר ועתה נענש ... משל למה הדבר דומה, לאדם שנטע בגנו כרם ויקב לעשות ענבים ויעש באושים, ראה שלא הצליח נטעו גדרו ופרצו ונקה הגפנים מן הבאושים ונטעו עוד שנית. ראה שלא הצליח גדרו נטעו אחר שנקה וראה שלא הצליח ועקרו ונטעו.

6. הרמח"ל, "דרך ה'" ב:ג"י – גלגול נשמות הוא חלק מתוכניתו של ה' עבור הפרט.

עוד שורש אחר נמצא להנהגה בעניני העוה"ז, והוא שהחכמה העליונה סידרה להרבות עוד ההצלה כמ"ש, שנשמה אחת תבא לעוה"ז פעמים שונות בגופים שונים, ועל ידי זה הנה תוכל לתקן בפעם אחת את אשר קלקלה בפעם אחרת, או להשלים מה שלא השלימה...

והנה פרטי בחינות רבות ימצאו בענין זה של הגלגול, איך יהיה האדם נידון לפי מה שהוא בגלגולו, ולפי מה שקדם בגלגול אחר, לשיהיה הכל על פי המשפט האמיתי והישר, ועל כל זה נאמר, הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט וכו'.

ואין בברואים ידיעה שתוכל לכלול מחשבותיו ית"ש ועומק עצתו, רק הכלל הזה ידענו ככל שאר הכללים, שאחד ממקורות מקריהם של בני האדם בעוה"ז הוא הגלגול, על פי אותם החוקים והמשפטים הישרים שהוחקו לפני ית' להשלמת זה הענין קלו:

## **פרק ב. אופיו של גלגול נשמות**

בכוחו של גלגול נשמות לסייע לאדם להגיע לשלמות על ידי השלמת תפקידים שונים של הנשמה אשר לא התבצעו בחיים הקודמים – ולכן יכולות נשמות האנשים להתגלגל בבני אדם, בבעלי חיים, בצמחים או בחפצים דוממים. שלוש הצורות האחרונות הן למעשה זיכוכ של הנשמה שמיועד להביאה לתיקונה. כאשר הנשמה נמצאת במצב קיומי תת-אנושי, אין היא מסוגלת להגיע לתיקון באמצעות הבחירה החופשית; אך היא יכולה להגיע לשלמות ולטהרה באמצעות אירועים פסיביים.

יש מקובלים הכותבים (על בסיס ספר איוב לג:יט-ל, שצוטט לעיל) כי נשמתו של האדם עשויה להתגלגל שוב עד ארבע פעמים. הזוהר כותב כי כל עוד הנשמה משתפרת בגלגוליה, תינתנה לה הזדמנויות ככל שיידרש (תיקוני זוהר קג:א).

### **1. "ספר חרדים", ז:ז – האם מודעת הנשמה לכך שהיא במצב של גלגול?**

ודע שאמרו המקובלים, שאף על פי כשמתגלגל אדם בצורת אדם, אינו יודע בגלגולו ראשון, מכל מקום כשמתגלגל בצורת בהמה חיה או עוף, הוא יודע בגלגולו הראשון, ומיצר ומצטער איך ירד משמים מצורת אדם לצורת בהמה.

מה קובע כיצד תתגלגל הנשמה?

### **2. אריז"ל, שער הגלגולים, פרק כב – צורת הגלגול מתאימה לאופיים של המעשים שנעשו.**

אחר פטירת האדם, נפרעים ממנו על חטאיו, קודם שיכניסוהו בגיהנום, בהרבה מציאות של עונש, וכלם נקראים גלגולים. רוצה לומר, כי יתגלגל או בדומם, או בצמח, או בחי, או במדבר. וכמעט רוב בני האדם לא ימלטו מלהתגלגל בגלגולים אלה... ואמנם כפי ערך חטא האדם, כך בחי אופני גלגולו, אם בצמח, אם בב"ח וכו'.

## **נקודות לסיכום החלק השני:**

- ☞ הנשמה – חלק אלוך מומעל – מקבלת משימה לתקן את עצמה בעולם הגשמי. כאשר היא עטופה בגוף, ניתנת לנשמה ההזדמנות להגיע לתיקונה באמצעות שימוש נכון בבחירה החופשית.
- ☞ אם לא תצליח הנשמה להשלים את משימתה במהלך חייה, ייתכן כי היא תשוב בגלגול, או כהזדמנות להשלים את תיקונה או לשם הזדככות מן העוונות שנעשו בחיים קודמים.
- ☞ הגלגול מועיל לנשמה באופנים שאין הגיהנום יכול להועיל, כי הוא מהווה הזדמנות נוספת להביא את הנשמה לשלמות באמצעות בחירה חופשית. באופן זה, גלגול נשמות הוא חסד מה' למען טובתה של הנשמה.
- ☞ מספר הגלגולים שנשמה יכולה לעבור משתנה. הזוהר אומר כי כל עוד הנשמה ממשיכה לתקן את עצמה במהלך כל גלגול, היא תקבל הזדמנויות ככל שיידרש (תיקוני זוהר קג:א).
- ☞ בעוד שהתהליך הרגיל של גלגול נשמות כרוך בחזרתה של נשמה אנושית לתוך גוף אנושי, יש אפשרות כי נשמה אנושית תתגלגל בבעל חיים, בצמח, או אפילו בחפץ דומם.

## חלק שלישי: ההשלכות הפילוסופיות של האמונה בגלגול נשמות

שילוב הרעיון של גלגול נשמות בתוך השקפת העולם שלנו עשוי לשנות את התפיסה שלנו במספר נושאים. סבלם של חפים מפשע, חוסר הצדק בעולם, ואפילו מטרת החיים מקבלים משמעות חדשה לאור המציאות של גלגול נשמות.

### פרק א. אחריות האדם לתיקון נפשו

מאחר שמטרתו של גלגול הנשמות הוא לספק הזדמנות שניה (או שלישית...) לתקן את נשמת האדם, נוכל ללמוד מכאן כי התפקיד של תיקון הנשמה תלוי בנו לחלוטין.

#### 1. "משנה ברורה", שער הציון תרכ"ו – מוטלת עלינו אחריות לתקן את נשמתנו; אם לא בחיים האלה, אז בפעם הבאה.

כי האדם חושב כמה פעמים לייאש את עצמו שאין יכול לתקן בשום אופן ועל כן יתנהג תמיד באופן א', ואם יגזור עליו הקב"ה למות ימות. אבל טעות הוא, שסוף דבר יהיה... ויבא עוד פעם ופעמים לעולם הזה ... לתקן...

#### 2. האריז"ל, שער הגלגולים, הקדמה טז – ייתכן כי אנו מקפידים במצוות שהזנחנו בחיים קודמים.

ובזה יתבאר לך מה שמצינו בתלמוד, כי חכם פלוני היה זהיר במצוה פרטיית יותר משאר המצוות, וחכם א' היה זהיר במצוה אחרת. וכמו שמצינו שהיה שואל אמורא פלוני לחבירו אבוך במאי הוה זהיר טפי [=אביך במה היה נזהר], וחבירו השיבו שהיה זהיר בציצית או תפילין וכיוצא בזה... אבל סוד הענין הוא, כי כל חכם וחכם היה זהיר באותה המצוה שהיתה חסירה ממנו בגלגול הקודם, או פלה, או פרט מפרטיה. וגם זה סוד מה שמצינו בתלמוד כי פלוני היה בורר לו מדות אלו, ופלוני היה בורר לו מדות אחרות, כמ"ש שאלו לפלוני במה הארכת ימים. א"ל, מימי לא עברתי על מדותי וגו', כי כל אחד בורר לו מדות, כפי בחינת גלגולו:

#### 3. רמח"ל, "דרך ה'", ב:גי' – ייתכן שהאתגרים שעמם אנו מתמודדים בחיים אלו נקבעים ע"י חיינו הקודמים.

... והנה אפשר שיגיעו ענינים לאדם שנשמתו מגולגלת, כפי מה שיוגרים לה מצד מה שעשתה בגלגול קודם, וינתן לאדם ההוא בעולם מצב כפי זה, וכפי המצב שינתן לו יהיה המשא אשר יוטל עליו וכמו שאמרנו לעיל.

### פרק ב. מדוע קורים דברים רעים לאנשים טובים

גלגול נשמות מסייע בהסבר לתופעה כי אדם צדיק יסבול, לכאורה, שלא בצדק.

#### 1. הגאון מווילנא, "אבן שלמה" ג:ה – להבין מדוע הצדיקים סובלים.

מי שהיה רשע בגלגול ראשון, מורידו הקב"ה בחסרון הלבנה, ואז הוא בחסרון כל ימיו, אע"פ שהוא עכשיו צדיק גמור, וזהו: "צדיק רע לו", ועל זה אמרו "חיי, בני ומוזני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזל"א תליא מילתא" [=חיים, בנים ומוזנות אינם תלויים בזכות אלא תלויים במזל]. [מ"ק כח.]

### פרק ג. חוסר צדק אנושי

#### 1. הרב משה חיים אפרים מסודיקוב, "דגל מחנה אפרים", פרשת משפטים – גלגול נשמות מסייע להסביר "חוסר צדק".

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. איתא בזה"ק (משפטים צ"ד). אילין סדורין דגלגולא [=אלה סדרי הגלגולים]

עיין שם. והוא תמוה לכאורה הא בפסוק מפרש ואזיל דיני ממונות [=הרי בפסוק הוא מפרש והולך דיני ממונות], אך שמעתי בענין הדין שאחד דן את חבירו לבית דין ויודע בעצמו שבודאי הוא זכאי בדין והתורה מחייבתו, אל יקשה לו - הלא תורת אמת היא ודרכיה דרכי נועם כי זהו אמיתות התורה ונועם דרכיה?

כי בודאי מסתמא היה חייב בגלגול העבר לאיש הדין עמו וכעת חייבתו התורה לשלמו כדי לצאת ידי חובתו, וחבירו שלוקח עתה המעות במרמה הוא עתיד ליתן את הדין. וכאלה רבים בעניני דינים, וזה יש לומר שרימו הזוה"ק "ואלה המשפטים" שהם דיני ממונות. אף על פי שמן הנראה הם נגד האמת לפעמים אך דהאמת הוא 'אילין סדורין דגלגולא' והיינו הבורא הכל ובורא כל הנשמות הוא היודע איך היה בגלגולים הקודמים בין אדם לחבירו, ככה יסובב המסבב ומנהיג על פי התורה את עולמו בחסד וברחמים ובצדק ובמשפט.

### פרק ד. מיתה בגיל צעיר

החפץ חיים כותב כי קיימת אפשרות שילד שמת צעיר היה גלגול של אדם גדול ("משנה ברורה", אורח חיים כג:ה).

### פרק ה. מוגבלות

1. הרב מרדכי בכר, Ask the Rabbi (של "אור שמח"), גיליון 245 – גלגול נשמות עשוי להסביר מדוע ישנם אנשים שיש להם אינטראקציה מינימלית בלבד עם העולם הזה.

שמעתי שה"חזון איש", הרב אברהם ישעיהו קרליץ, קם בפני אנשים הלוקים בתסמונת דאון ודומיהם. אם נכון הדבר, אני מבין זאת כך:

כל אדם נוחן במעלות ובכישורים. כישורים אלו מאפשרים לו לממש את הפוטנציאל שלו. ככל שאדם נוחן במתנות-שמים ובכישורים גדולים יותר, הוא מחויב להשיג יותר. אדם נוצר רחוק מאוד מן המטרה, אך ניתנים לו הכלים להגיע לשם. אדם שנולד עם כישורים מוגבלים מאוד בוודאי מחויב להשיג מטרה קטנה הרבה יותר. לכן, למעשה, אדם מוגבל נוצר קרוב הרבה יותר למצב של שלמות אישית.

ייתכן כי אדם כזה הוא גלגול של צדיק או צדקת גדולים אשר הגיע כמעט לשלמות בחייו הראשונים, אך עליו לחזור לעולם הזה כדי להגיע לשלמות. אדם כזה ראוי להערכה.

### נקודות לסיכום החלק השלישי:

- ☞ ההבנה שיש מציאות של גלגול נשמות משנה את הפרספקטיבה של האדם על החיים. אם נשמה שלא השלימה את משימתה עוזבת את העולם, ותחזור בגלגול, אזי אין האדם יכול לחמוק מן האחריות לתיקון נשמתו.
- ☞ גלגול נשמות מסייע במתן מענה על מספר שאלות פילוסופיות: מדוע קורים דברים רעים לאנשים טובים? מדוע סובלים ומתים אנשים חפים מפשע? מדוע ישנם אנשים בעלי כישורים טבעיים רבים ואילו אחרים מתקשים או מוגבלים?
- ☞ המציאות של גלגול הנשמות תוכל גם לשנות את התפיסה של האדם לגבי חוסר צדק, לכאורה, הקיים בעולם; בין בעולם האנושי ובין בדרכי שמים.



## חלק רביעי: ראיות לחיים בעבר

גלגול נשמות הוא עיקרון מרכזי בדת ההינדו. סקר של מכון האריס בארה"ב חשף כי 24% מן האמריקנים מאמינים בגלגול נשמות. היהדות אינה מחפשת מקורות לא יהודיים או חילוניים כדי לתת תוקף לעקרונותיה. ההפך הוא הנכון – היהדות משמרת את עקרונותיה על אף ערעורים מצדם של לא-יהודים (כגון טענות על אכזריות-לכאורה בשחיטה יהודית). אף על פי כן, ראוי להציב מגוון ראיות לגלגול נשמות המשקפות אמונה רווחת בתופעה שבדרך כלל אינה נחשבת יהודית.

האתגר בתיעוד מקרים של גלגול נשמות הוא שרוב האנשים אינם זוכרים דבר מחייהם הקודמים. ראיות לגלגול נשמות מתבססות בדרך כלל על תיאורים אינדיווידואליים מקריים. דבר זה החל להשתנות עם היווסדה של "המחלקה ללימודים תפיסתיים" (Division of Perceptual Studies) בבית הספר לרפואה של אוניברסיטת וירג'יניה, אשר חוקרת מקרים של גלגול נשמות ומנתחת אותם. מחקרים נרחבים שנערכו על ידי ד"ר איאן סטיבנסון וד"ר בריאן וייס אספו ראיות רבות מארבעה תחומים התומכות בגלגול נשמות:

1. חזרה לחיים קודמים: "זכירת" פרטים מחיים קודמים תחת היפנוזה.
2. זיכרונות מחיים קודמים: ילדים זוכרים פרטים מן החיים הקודמים שלהם.
3. יכולות בלתי נלמדות: היכולת המסתורית שיש לאנשים מסוימים לדבר שפות זרות שמעולם לא נחשפו להן, או לבצע משימות הדורשות מיומנות שמעולם לא הוכשרו לה.
4. סימנים פיזיים של פצעים מן העבר: התאמת הזהות באמצעות סימנים גופניים המתאימים לפצעים שהתרחשו בחיים קודמים.

בפרק זה, נחקור את התחום המתפתח של "לימודים תפיסתיים".

### פרק א. חקירה מדעית

1. סטאן גרוף M.D., "מוח הולטרופי" – תחום של מחקר רציני.

הראיות כי ישנן השפעות של חיים קודמים הן משכנעות כל כך עד שניתן להסיק רק שאלה המסרבים להחשיב תחום זה כראוי למחקר רציני הם חסרי ידע או צרי מוחין באופן בולט.

2. ג'יין בוסוולד, Discover Magazine, יוני 2007, "מחקר הנפש – האם יחשפו מדעי הטבע את קיומנו העל-טבעי" – מצטברות ראיות התומכות בגלגול נשמות.

במחלקה ללימודים תפיסתיים (אוניברסיטת וירג'יניה) יש ארונות מלאים במחקרים על אנשים הסבורים כי הם... זוכרים חיים מן העבר: מי הם היו, היכן הם התגוררו, כיצד הם נראו, מה הייתה עבודתם, וכל מיני פרטים על החיים.

הפסיכיאטר והרופא איאן סטיבנסון, אשר ייסד את "המחלקה ללימודים תפיסתיים", החל לאסוף סיפורים על חיים קודמים בשנת 1960. הוא אף נסע בעצמו כדי לאמת את הפרטים ולתעדם, כולל דיווחים על ילדים עם כתמי-לידה התואמים לפצעים של "האישיות הקודמת", ודיווחים על חרדות הקשורות לסיבת המוות. סטיבנסון מת בראשיתה של שנה זו, אך פסיכיאטר הילדים ג'ים ב. טוקר, מחבר הספר "חיים לפני החיים: חקירה מדעית של זיכרונותיהם של ילדים מחיים קודמים", ממשיך את עבודתו. במשרדו ב"מחלקה ללימודים תפיסתיים", מסביר טוקר כי במקרים החזקים יותר "נוטים הילדים לדבר על זיכרונות אלה בגיל צעיר. הם מדברים עליהם מתוך רגש גדול. הם נותנים פרטים רבים לגבי חייהם הקודמים, כולל שמות ספציפיים."

המחקר בנושא גלגול נשמות הוא בעיה קשה יותר מאשר חקירת מקרים של מוות קליני. על אף שכמעט בכל תרבות יש סיפורים על אנשים שנשמותיהם חזרו לאחר המוות, הראיות לחזרה זו מורכבות בדרך כלל מזיכרונות ואנקדוטות. טוקר עשה כמיטב יכולתו לבדוק זיכרונות רבים ככל האפשר בכל מקרה. אף על פי כן אומר טוקר, "איננו אומרים אף פעם כי הוכחנו שקיים גלגול נשמות. נוכל רק לומר שהבאנו ראיות לכך."

## פרק ב. התנהגות על-טבעית של ילדים

המקרים של התנהגות על-טבעית של ילדים הם הסימנים המשמעותיים ביותר של גלגול נשמות. שלא כמו מבוגרים, ילדים חסרים את התחכום להרחיב את השקרים והם גם חסרים את הפחדים אשר יפריעו למבוגר. לכן, מקרים שבהם ילדים מספרים מידע על חייהם הקודמים היו מרכזיים במחקר המדעי על גלגול נשמות. הבאנו כאן רק מספר דוגמאות, אך קיימות רבות יותר.

### 1. "פורום החיים הקודמים של קרול באונאן", [www.childpastlives.org](http://www.childpastlives.org) – גלגול נשמה של כבאי ממגדל התאומים.

אני מחפשת באינטרנט אדם המדבר על כך שלילדים יש זיכרונות מחיים קודמים מן הפיגוע במגדלי התאומים. הבן שלי מדבר על כך כבר כמעט שנה... הוא כמעט בן ארבע... הוא התחיל בהתעקשות שהוא אינו רק רוצה להיות כבאי, שהוא כבר כבאי... הוא קם בבוקר ולובש את מדי הכבאי שלו (הפרס על כך שנגמל מחיתוליו) ואומר לי שהוא הולך לעבודה. הוא לוקח את גרזן הצעצוע שלו ומעמיד פנים שהוא מפיל קירות וכו', כי יש מאחוריהם שריפה. כך זה החל, והמידע רק הצטבר... קראנו ספר על ג'ורג' הסקרן בעיר הגדולה והוא אמר בפשטות... אנשים רעים הפילו את הבניינים האלה, כשהוא מצביע על תמונה של מגדלי התאומים (הוא מעולם לא נחשף לתמונות של הפיגוע הזה... אני נמצאת אתו בבית). אחר כך הוא אמר שמטוסים שברו אותם ולא היה בכוחו לעזור. הוא גם אמר לי שאנשים רבים קפצו כי הם לא יכלו לחכות שהוא יבוא לקחת אותם... הוא אמר לי שהוא היה תקוע וניסה לשבור את הקיר כדי להוציא את האנשים כי הם קראו להם... הוא גם הרחיב מאוד על סוגי המשאיות שבהן נסע... על הדלי הצבעוני שעל המשאית ומהי ההרגשה כאשר הוא יורד מן הגובה בתוך הדלי... פירוט רב על כיבוי אש, והוא אמר שהוא לא מכבה-אש – הוא מציל מהאש... אין לנו כבאים במשפחה, אבל הוא יכול להמשיך בלי סוף לתאר בפרוטרוט עניין זה... הוא גם מדבר על חברו מייק שאף הוא כבאי... הוא פתח את עיניי למציאות חדשה לחלוטין... בעלי עדיין אינו רוצה להאמין לכך, אך הפרטים הם רבים מכדי שילד בן שלוש יהיה מסוגל להמציא... אני מרגישה טוב יותר כשאני שומעת שמישהו נוסף חווה זאת.

### 2. [Reincarnation International](http://Reincarnation International), כרך ראשון – ילד הודי נזכר בפרטים מחיים קודמים.

טיטו סינג היה בן שנתיים וחצי כאשר החל לספר למשפחתו על חייו הקודמים באגרה, עיר בצפון הודו. זיכרונותיו היו ספציפיים מאוד: הוא אמר שהיה בעל חנות לרדיו, טלוויזיה ווידיאו, שמו היה סורש, היתה לו אישה ששמה אומה ושני ילדים. הוא גם אמר כי הוא נורה למוות, ואחר כך גופתו נשרפה, ואפרו נזרק לנהר. בתחילה, הוריו לא התייחסו אליו ברצינות, אך התנהגותו התמיהה אותם – לעתים קרובות התנהג כאלו אינו שייך למשפחתם. "טיטו הוא ילד רגיל, אך לפעמים הוא אומר או עושה דברים שרק מבוגרים עושים", אומר אביו. שוב ושוב, היה טיטו אומר להוריו כי הוא מתגעגע הביתה ומבקש לחזור לאגרה. פעם אחת הוא כל כך התעקש, עד שגילגל את בגדיו בחבילה ואיים לעזוב את הבית.

אחיו הגדול של טיטו החליט לנסוע לאגרה ולבדוק את טענותיו של אחיו הצעיר. הוא מצא חנות וידיאו ששמה "סורש רדיו", אשר ניהלה אותה אלמנה בשם אומה שבעלה נורה למוות, בדיוק כפי שתאר טיטו. האח ניגש לאומה והסביר כיצד אחיו הצעיר טוען כי הוא בעלה המנוח. המידע הזה גרם לאומה לתחושה מוזרה. היא החליטה לבקר ביום המחרת את משפחת סינג ולראות מה מידת האמת בדיווחיו של הילד. כאשר משפחת וורמה הגיעה למחרת, ללא הודעה מוקדמת, טיטו היה בחוץ על יד הברז והוא ראה אותם תחילה. הוא זיהה אותם מיד וצעק להוריו כי "משפחתו האחרת" הגיעה. הם הזמינו את האורחים לשבת במרפסת וטיטו ביקש מאומה לשבת לידו – התנהגות מוזרה מצדו של ילד הודי בן חמש כלפי אישה בוגרת. הוא שאל על הילדים ואחר כך הדחים את האלמנה כאשר סיפר בפרטי פרטים על טיול משפחתי ליריד בכפר שכן בו קנה לה סורש ממתקים, מידע שרק הוא היה יכול לדעת. טיטו תאר אחר כך קבורה של זהב בכור בבית.

אחר כך תוכננה נסיעה של טיטו לאגרה. כאשר הגיע עם פמלייתו, שייחקו שני ילדיו של סורש בין ילדים רבים אחרים – כפי שתוכנן – על מנת לבדוק את טיטו. הוא הכיר אותם מיד, כשהוא מבחין בנייהם לבין חבריהם למשחק. עם כניסתו לחנות הווידיאו, זיהה טיטו נכונה שינויים שנעשו בחנות מאז מותו של סורש...

טיטו סיפר פרטים נוספים על הרצח לבית המשפט באגרה והצליח "לשכנע את השלטונות כי הוא גלגול של נשמתו של הקורבן ברצח". לא נמסר מה היה פסק הדין בתיק, אך פרופסור באוניברסיטת דלהי צוטט באומרו, "בגלל מעורבות המשטרה, זהו אחד מן המקרים של גלגול נשמות המתועד בצורה הטובה ביותר שראיתי אי פעם."

## פרק ג. קסנוגלוסיה

קסנוגלוסיה (מן היוונית קסנוס = זר, וגלוסה = שפה, לשון) היא תופעה על-טבעית שבה מסוגל אדם לדבר בשפה שאין אפשרות כי רכש אותה באמצעים טבעיים. למשל, אדם המסוגל לדבר גרמנית בשטף על אף שמעולם לא למד שפה זו, לא ביקר בארץ שבה מדברים גרמנית ולא התרועע עם דוברי גרמנית, ייחשב למציג קסנוגלוסיה. קיומה של קסנוגלוסיה אינו מקובל על ידי בלשנים ועל ידי פסיכולוגים. אך אינן סטיבנסון תעד מספר מקרים שהיו בעיניו אותנטיים.

### 1. הרב יעקב אסטור מצטט את ד"ר בריאן וייס, Soul Searching, עמ' 115 – ילדים מדברים ארמית.

זה לא היה מקרה שטיפלתי בו בעצמי, אך לפני מספר שנים שמו לב הורים לתאומים בני שנתיים כי הבנים שלהם מדברים בשפה פרטית מתוככמת למדי. הם הביאו את התאומים למחלקת הבלשנות באוניברסיטת קולומביה, שם נקבע כי הם משוחחים זה עם זה בארמית. ארמית היא עדיין שפה מדוברת במספר כפרים נידחים בסוריה, אך כמדענים וכצופים, כיצד מסבירים זאת? מנין זה בא?

## פרק ד. עדות פיזית לגלגול נשמות

### 1. Indopedia, the Indological Knowledgebase: Reincarnation – עדות גופנית לגלגול נשמות

אולי הראיות האנקדוטיות המשמעותיות ביותר בנושא זה הן התופעה של ילדים צעירים החולקים עם הזולת באופן ספונטני מה שנראה כזיכרונות מחיים קודמים, תופעה אשר דווח עליה אף בתרבויות אשר אינן מאמינות בגלגול נשמות. כאשר חקרו סטיבנסון ואחרים טענות אלו, הם זיהו אנשים אשר מתו מספר שנים לפני לידתו של הילד, שנדמה היה כי הם מתאימים לתיאורים שהילדים תארו. במקרים המשכנעים ביותר, צילומי נתיחה שלאחר המוות חושפים כי למתים יש פציעות פטאליות התואמות לסימנים הבלתי שגרתיים או למומים מלידה של הילד; למשל, סימנים על חזהו ועל גבו של הילד תואמים בדיוק לפצעי הכניסה והיציאה של הכדורים בגופו של אדם שנורה.

## נקודות לסיכום החלק הרביעי:

- ☞ המאמינים בגלגול נשמות משתייכים לדתות שונות ולתרבויות מגוונות.
- ☞ המדע עוסק באיסוף ראיות התומכות בגלגול נשמות, כפי שהודגם על ידי הקמתה של "המחלקה ללימודים תפיסתיים" בבית הספר לרפואה של אוניברסיטת וירג'יניה.
- ☞ ראיות לגלגול נשמות נאספו מאת (1) אנשים הנזכרים בפרטים מחייהם הקודמים תחת היפנוזה, (2) ילדים הזוכרים פרטים מחייהם הקודמים, (3) יכולתם הבלתי-טבעית של אנשים מסוימים לדבר שפות זרות שמעולם לא נחשפו להן או לבצע משימות הדורשות מיומנויות שמעולם לא הוכשרו להן, וכן (4) מסימנים גופניים של רמזים לפצעים מן החיים הקודמים.

## מקורות מומלצים לעיון נוסף

---

### חלק שני:

הרב חיים ויטאל, שער הגלגולים

רמב"ם, שער הגמול

רבי משה חיים לוצאטו, "דרך הי" ב:גי